

การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด
สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4
โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย*
THE DEVELOPMENT OF ESSAY WRITING EXERCISES WITH
A MIND MAP FOR MATTHAYOMSUKSA 4 STUDENTS OF
CHIANG SAEN WITTAYAKOM SCHOOL, CHIANG SAEN
DISTRICT, CHIANG RAI PROVINCE

ศิริประภา บัวคอม,
Siraprapa Buakhom
มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย
Chiang Rai Rajabhat University
E-mail : Siraprapa.buakhom@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ 80/80 เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด และเพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม จังหวัดเชียงราย กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษา คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม จังหวัดเชียงราย จำนวน 38 คน ได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล ประกอบด้วย แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด จำนวน 6 แบบฝึก แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเรียงความ จำนวน 14 ชั่วโมง แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบบอัตนัย

* Received 12 November 2022; Revised 25 January 2023; Accepted 28 January 2023

จำนวน 1 ข้อ และแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด จำนวน 10 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ร้อยละ (Percentage) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการทดสอบที (t-test) ผลการวิจัยพบว่า

1. แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพ 81.02/81.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. ผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 9.89 คิดเป็นร้อยละ 49.47 สำหรับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 16.53 คิดเป็นร้อยละ 82.63 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด มีคะแนนผลต่างเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.63 คิดเป็นร้อยละ 33.20 เมื่อเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียนและหลังเรียน พบว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

คำสำคัญ : แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความ, แผนที่ความคิด, ความพึงพอใจ

Abstract

The purposes of this research were to create the essay writing exercises with a mind map for Matthayomsuksa 4 students to meet the criteria set at 80/80, to compare the students' learning achievement of essay writing of Matthayomsuksa 4 students before and after learning through the essay writing exercises with a mind map; and to study the satisfaction of students on the essay writing exercises with a mind map for Matthayomsuksa 4 students. The population of this study was Matthayomsuksa 4 students. The sample was 38 Matthayomsuksa 4/1 students studying at Chiang Saen Wittayaom, Chiang Rai Province. The instruments used to collect data consisted of 6 exercises of essay writing with a mind map, lesson plans of essay writing in 14 hours, the essay-

writing learning achievement test of before and after learning, and the 10-item satisfaction survey of students on the essay writing exercises with a mind map. It was analyzed by calculating mean, percentage, standard deviation, and t-test. The findings were as follows :

1. The essay writing exercises with a mind map for Matthayomsuksa 4 students, had an efficiency of 81.02/81.68 which was higher the criteria set at 80/80.

2. The learning achievement on essay writing of Matthayomsuksa 4 students learning with the essay writing exercises with a mind map was that the average pre-test score was 9.89 as a percentage of 49.47 whereas the average post-test score was 16.53 as a percentage of 82.63, higher than the average pre-test score before learning with the essay writing exercises with a mind map. The average score increased 6.63 as a percentage of 33.20. When comparing the pre- and post- test, it was found that the score of the post-test was higher than the pre-test at the 0.05 level of statistical significance, corresponding to the hypotheses.

3. The satisfaction of students on using the essay writing exercises with a mind map for Matthayomsuksa 4 students was that the students satisfied at the level of the most with the average of 4.67, corresponding to the hypotheses.

Keywords : Essay Writing Exercises, Mind Map, Satisfaction

บทนำ

ภาษาไทยเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ เป็นสมบัติทางวัฒนธรรม อันก่อให้เกิดความเป็นเอกภาพและเสริมสร้างบุคลิกภาพของคนในชาติให้มีความเป็นไทย เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสาร เพื่อสร้างความเข้าใจและความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน ทำให้สามารถประกอบกิจกรรมการทำงานและดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมประชาธิปไตยได้อย่างสันติสุข และเป็นเครื่องมือในการแสวงหาความรู้ ประสบการณ์ จากแหล่งข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อพัฒนาความรู้ พัฒนากระบวนการคิดวิเคราะห์ วิจัย และสร้างสรรค์ให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี ตลอดจนนำไปใช้ในการพัฒนาอาชีพให้มีความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ดังนั้นหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้ภาษาไทยเป็นทักษะที่ต้องฝึกฝนจนเกิดความชำนาญในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพและเพื่อนำไปใช้ในชีวิตจริง ประกอบด้วย 5 สาระ คือ สาระการอ่าน สาระการเขียน สาระการฟังการดูและการพูด สาระหลักการใช้ภาษาไทย สาระวรรณคดีและวรรณกรรม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551, น. 37)

ทักษะการเขียน เป็นทักษะที่มีความสำคัญและเป็นเครื่องมือถ่ายทอดมรดกทางวัฒนธรรมที่สำคัญ เพราะการเขียนเป็นหลักฐานที่ช่วยให้คนรุ่นหลังทราบความเป็นมาของอดีตจนถึงปัจจุบัน และการเขียนยังเป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่ช่วยให้โลกเจริญก้าวหน้า อีกทั้งการเขียนยังสามารถถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้เขียนสู่ผู้อ่าน ทำให้ผู้อ่านได้รับความรู้ ความเพลิดเพลินและความคิดใหม่ ๆ จากการเขียนได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2546, น. 233)

การเขียนในภาษาไทยมีหลายประเภท ทั้งที่เป็นการเขียนตามรูปแบบและการเขียนเชิงสร้างสรรค์ การเขียนเรียงความจัดเป็นการเขียนที่มีความสำคัญและน่าสนใจในปัจจุบัน เพราะการเขียนเรียงความเป็นการเขียนที่ประกอบด้วยเนื้อหาสาระและความคิดสร้างสรรค์ มีรูปแบบที่ชัดเจน มีข้อคิดเห็นที่เป็นประโยชน์และมีการใช้สำนวนภาษาที่สละสลวยสอดคล้องเกี่ยวเนื่องกันตลอดทั้งเรื่อง ทำให้ผู้อ่านเกิดความประทับใจ พร้อมกับได้รับความรู้และแง่คิดที่มีประโยชน์สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ การเขียนเรียงความ จึงมีความสำคัญและจำเป็นต่อคนไทยทั่ว ๆ ไป รวมถึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการเรียนภาษาไทย ดังที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2558, น. 23) ได้ให้เหตุผลว่า ผู้เขียนเรียงความ นอกจากจะต้องค้นคว้าความรู้ ความเข้าใจในเนื้อหาที่จะเขียนแล้ว ผู้เขียนยังต้องแสดงความรู้ ความคิดเห็น ความรู้สึกของตนเองลงไว้ในข้อนั้น ๆ รวมไปถึงการใช้ภาษาไทยให้ถูกต้อง สละสลวยน่าอ่านได้สาระชัดเจน เป็นการแสดงออกถึงปัญญาของผู้เขียนอีกด้วย

ในปัจจุบัน การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเรื่องการเขียนเรียงความพบปัญหา มากมาย โดยพบว่านักเรียนยังขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการเขียนเรียงความ ขาดการฝึกฝนในด้านการแสดงความคิดเห็นในเรื่องที่จะเขียน เขียนเรื่องโดยไม่มีโครงเรื่อง และขาดทักษะการใช้ภาษาในการเขียนเรื่อง ดังที่ ธมลวรรณ โชติระโส (2553, น. 1-2) พบว่า นักเรียนส่วนมากไม่ชอบเขียนเรื่องที่ต้องใช้ความคิดของตนเอง นักเรียนขาดทักษะพื้นฐานในการใช้ภาษา ได้แก่ การใช้คำ การใช้ประโยค การเขียนย่อหน้า จึงทำให้การเขียนเรียงความใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง ในแต่ละย่อหน้าขาดความเป็นเอกภาพ สัมพันธภาพ และสารัตถภาพ สอดคล้องกับ พิศสมัย คำทะเนตร (2553, น. 3-4) พบปัญหาการสอนเรียงความ 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการสื่อสาร ด้านการใช้ภาษา ด้านการลำดับความคิด ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านรูปแบบการเขียน

ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นครูผู้สอนวิชาภาษาไทย ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม ได้ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม ในปีการศึกษา 2563 พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน สาระที่ 2 การเขียน มาตรฐาน ท 2.1 ใช้กระบวนการเขียนเขียนสื่อสาร เขียนเรียงความ ย่อความ และเขียนเรื่องราวในรูปแบบต่าง ๆ เขียนรายงานข้อมูลสารสนเทศและรายงานการศึกษาค้นคว้าอย่างมีประสิทธิภาพ มีผลสัมฤทธิ์เฉลี่ยร้อยละ 60.50 ต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่โรงเรียนตั้งไว้คือ เฉลี่ยร้อยละ 65 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม (2564, น. 16) โดยเฉพาะประเด็นปัญหาในการจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความ โดยวิเคราะห์จากผลงานการเขียนเรียงความของนักเรียน พบว่า การกำหนดชื่อเรื่องให้นักเรียนเขียนนั้น บางครั้งนักเรียนไม่สนใจเรื่องที่ครูกำหนดให้เขียน ทำให้นักเรียนเกิดความท้อถอยและไม่อยากเขียน ส่วนครูไม่ได้จัดกิจกรรมและประสบการณ์ด้านการเขียนเรียงความให้ผู้เรียนอย่างสม่ำเสมอ ด้านนักเรียนพบว่านักเรียนส่วนใหญ่มีทักษะการอ่านค่อนข้างน้อย จึงขาดความรู้และความคิดในเรื่องที่จะเขียนเขียนเนื้อเรื่องไม่ตรงกับชื่อเรื่อง ยกตัวอย่างประกอบไม่เป็น ขาดกลวิธีในการเขียน ขาดความเป็นระเบียบเรียบร้อย รวมถึงไม่สามารถที่จะวิเคราะห์เนื้อเรื่องหรือเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เขียนได้อย่างเชื่อมโยงและสัมพันธ์กัน

จากภาพรวมปัญหาการสอนเรียงความ ผู้วิจัยเห็นว่าแบบฝึกทักษะเป็นเครื่องอำนวยความสะดวกในการเรียนรู้ของผู้เรียน ในการฝึกทักษะการเขียนเรียงความให้เกิดความชำนาญได้ หากนักเรียนได้รับการฝึกซ้ำอย่างต่อเนื่อง ดังที่ทิศนา แคมมณี (2561, น. 51-58) ได้กล่าวถึงทฤษฎีจิตวิทยาการเรียนรู้ ทฤษฎีการเชื่อมโยงของ ธอร์นไดค์ การฝึกหัดหรือกระทำบ่อย ๆ ด้วยความเข้าใจจะทำให้การเรียนรู้นั้นคงถาวร สอดคล้องกับ สุภาวดี คำฝึกฝน (2550, น. 50) พบว่า นักเรียนที่ได้ทำแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความ มีความสามารถในการเขียนเรียงความสูงกว่าก่อนทำแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ

สอดคล้องกับ ญัฐกาจน์ เลิศยะโส (2553, บทคัดย่อ) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ของการเขียนความเรียงร้อยแก้วของนักเรียนที่เรียนโดยใช้การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกการเขียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และนักเรียนมีความคิดเห็นที่มีต่อวิธีการสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกการเขียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

การเขียนเรียงความ เป็นทักษะที่ต้องมีการจัดลำดับเรื่องที่เหมาะสม มีความคิดรวบยอดของเรื่องเด่นชัด และมีความคิดที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างเป็นระบบ การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิด ถือเป็นรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่สามารถนำมาปรับใช้เพื่อพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมุ่งให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ ดังที่ ทิศนา ขมมณี (2560, น. 230) กล่าวว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของสาระหรือความคิดต่าง ๆ ให้เห็นเป็น 4 โครงสร้างในการรวมความคิด แสดงความหมายและความเชื่อมโยงของความคิดที่ประกอบด้วยการเขียนความคิดรวบยอดไว้ตรงกลาง แล้วแตกสาขาออกไปเป็นความคิดย่อย ๆ สอดคล้องกับ ลำยอง เครือคำ (2555, น. 89-91) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิดสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และนักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.82 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.48 และสอดคล้องกับพรรณนระของประพนธ์ เรืองณรงค์ (2545, น. 202) ที่กล่าวว่า การเขียนแผนที่ความคิด เป็นการจัดลำดับเค้าโครงความคิดของเรื่องที่จะเขียน ทั้งนี้ เพื่อให้เป็นแนวทางในการเขียน อันจะส่งผลให้เกิดเอกภาพและสารัตถภาพในการเขียน การเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด จึงทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะการคิด การเขียน และการใช้ภาษาไปพร้อมๆ กัน กล่าวได้ว่า การจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิด ช่วยให้ผู้เรียนสามารถสรุปความคิด นำเนื้อหาสาระมาจำแนก แยกแยะ และเชื่อมโยงความสัมพันธ์เข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ เพื่อสร้างความคิดรวบยอดและสร้างองค์ความรู้ใหม่ด้วยตนเอง

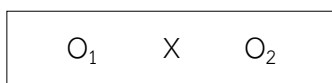
ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม เพื่อช่วยสนับสนุนให้นักเรียนได้พัฒนาทักษะทางการเขียนเรียงความให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่มีประสิทธิภาพ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ก่อนเรียนและหลังเรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4

วิธีดำเนินการวิจัย

1. แผนแบบการทดลอง เป็นการทดลองแบบ One Group Pretest - Posttest Design (นพพร ณะชัยจันทร์, 2552, น. 43) ซึ่งมีรูปแบบการทดลอง ดังนี้

เมื่อ O_1 หมายถึง การทดสอบก่อนเรียน

X หมายถึง การใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด

O_2 หมายถึง การทดสอบหลังเรียน

2. ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 7 ห้องเรียน รวมจำนวนนักเรียน 260 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4/1 ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2565 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย จำนวน 38 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

3.1 แผนการจัดการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เรื่อง การเขียนเรียงความ (ตัวชี้วัด ม.4 - 6/2 เขียนเรียงความ) ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด จำนวน 6 แผน 14 ชั่วโมง ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวม เท่ากับ 4.90 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เท่ากับ 0.28 ถือว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

3.2 แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด จำนวน 6 แบบฝึก ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า ข้อสอบมีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC ตั้งแต่ 0.67 ถึง 1.00 ผ่านเกณฑ์จำนวน 14 ข้อ ผลการทดลองใช้ พบว่า การทดลองแบบหนึ่งต่อหนึ่ง มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.57/81.67 การทดลองแบบกลุ่มเล็ก มีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.42/82.22 และการทดลองกลุ่มใหญ่ภาคสนาม ใช้กับนักเรียน 1 ห้องเรียน จำนวน 35 คน พบว่า แบบฝึกทักษะ มีประสิทธิภาพเท่ากับ 81.02/81.68 สูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 1 ฉบับ (Pretest-Posttest) เรื่อง การเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 เป็นแบบทดสอบอัตนัย จำนวน 1 ข้อ 20 คะแนน ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าดัชนีความสอดคล้อง IOC เท่ากับ 1.00 และผลการทดลองใช้ พบว่า ได้ข้อสอบผ่านเกณฑ์ มีค่าความยาก ตั้งแต่ 0.45 ถึง 0.63 มีค่าอำนาจจำแนก ตั้งแต่ 0.22 ถึง 0.52 แบบทดสอบทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.75

3.4 แบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 10 ข้อ ผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมเท่ากับ 4.87 และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 0.73 ถือว่าอยู่ในระดับเหมาะสมมากที่สุด

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล ดำเนินการดังนี้

4.1 กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบก่อนเรียน โดยใช้แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง การเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด ที่สร้างไว้จำนวน 1 ข้อ โดยใช้เวลา 1 ชั่วโมง จากนั้นตรวจบันทึกคะแนนของนักเรียนแต่ละคน

4.2 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด จำนวน 6 ชุด ควบคู่กับแผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง การเขียนเรียงความ จำนวน 6 แผน ใช้เวลาเรียน 14 ชั่วโมง

4.3 หลังจากการดำเนินกิจกรรมการจัดการเรียนรู้แล้วเสร็จ ผู้วิจัยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบทดสอบหลังเรียน ด้วยแบบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนชุดเดิม จากนั้นนำคะแนนที่ได้ไปเปรียบเทียบกับคะแนนก่อนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิดของนักเรียนกลุ่มตัวอย่าง

4.4 กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด

5. การวิเคราะห์ข้อมูล ดำเนินการดังนี้

5.1 การหาค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าประสิทธิภาพตามเกณฑ์โดยใช้สูตร (E_1/E_2)

5.2 การวิเคราะห์หาค่าทางสถิติของแผนการจัดการเรียนรู้ วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.3 การวิเคราะห์หาค่าสถิติเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเขียนเรียงความของนักเรียนก่อนเรียนและหลังเรียน โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t-test แบบ Dependent

5.4 การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาประสิทธิภาพของแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่องการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด โดยทำการวิเคราะห์หาค่าความยาก ค่าอำนาจจำแนกและค่าความเชื่อมั่น

5.5 การวิเคราะห์หาค่าทางสถิติความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด วิเคราะห์ข้อมูลโดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถสรุปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยได้ดังนี้

1. แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 มีค่าประสิทธิภาพ 81.02/81.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 ที่กำหนดไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 9.89 คิดเป็นร้อยละ 49.47 คะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 16.53 คิดเป็นร้อยละ 82.63 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด มีคะแนนผลต่างเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.63 คิดเป็นร้อยละ 33.20 ค่า t-test เท่ากับ -27.32 แสดงว่าคะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยสามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม อำเภอเชียงแสน จังหวัดเชียงราย มีค่าประสิทธิภาพ 81.02/81.68 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 80/80 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ อาจเนื่องมาจากแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด ที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้นผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง สอดคล้องกับกนกกาญจน์ ตาลประสาท (2554, น. 133) พบว่าผลการประเมินแบบฝึกการเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ด้านจุดประสงค์การเรียนรู้ เนื้อหา และกิจกรรม มีความเหมาะสมโดยมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.64-1.00 และสอดคล้องกับเสาวรส บุญสม (2561, น. 100) พบว่าการตรวจสอบคุณภาพของตรวจสอบคุณภาพของแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า แบบฝึกการเขียนเรียงความในภาพรวมมีค่าดัชนีความสอดคล้องเท่ากับ 1.00 นอกจากนี้ผู้วิจัยได้นำรูปแบบการสอนแผนที่ความคิดมาจัดกิจกรรมควบคู่กับแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความ ซึ่งรูปแบบการสอนแผนที่ความคิด เป็นการจัดกลุ่มความคิดรวบยอด เพื่อให้เห็นความสัมพันธ์ของความคิด ระหว่างความคิดหลักและความคิดรอง โดยการเขียนเป็นแผนผังเพื่อเสนอเป็นขั้นตอนต่าง ๆ ที่สัมพันธ์กัน ช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับ ลำยอง เครือคำ (2555, น. 91) พบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีประสิทธิภาพ 89.75/89.19 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับศุภภัทธรจิรพัฒน์ สมรักษ์ (2557, น. 83) พบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 มีประสิทธิภาพเท่ากับ 84.06/82.42 เป็นไปตามเกณฑ์มาตรฐานที่ตั้งไว้

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ด้านการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด คะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนมีค่าเท่ากับ 9.89 คิดเป็นร้อยละ 49.47 สำหรับคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนมีค่าเท่ากับ 16.53 คิดเป็นร้อยละ 82.63 ซึ่งสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียนด้วยแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด มีคะแนนผลต่างเพิ่มขึ้นเฉลี่ย 6.63 คิดเป็นร้อยละ 33.20 แสดงว่า คะแนนสอบหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นผลที่เกิดจากสาเหตุหลายประการ ได้แก่ แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทาง

การเรียนรู้ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบและถูกต้องตามหลักการ ได้แก่ มีการออกแบบแบบทดสอบให้สอดคล้องกับเนื้อหาและจุดประสงค์การเรียนรู้ มีการตรวจสอบโดยผู้เชี่ยวชาญ และมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภักษรจิรพัฒน์ สมรักษ์ (2557, น. 82-83) พบว่า คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยแผนที่ความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่ได้รับการสอนโดยใช้แบบฝึกทักษะหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นาราภัทร ชัยศิริ (2560, น. 61) พบว่าความสามารถในการเขียนเรียงความโดยใช้เทคนิคระดมสมองและผังมโนทัศน์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตูลวิทยา จังหวัดสตูล หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย นอกจากนี้ผู้วิจัยออกแบบกระบวนการจัดการเรียนรู้ โดยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนมีความรู้พื้นฐานเรื่องการเขียนแผนที่ความคิดก่อน จากนั้นจึงจัดกระบวนการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความ การเตรียมความพร้อมโดยให้ความรู้เรื่องการเขียนแผนที่ความคิด จึงเป็นฐานในการฝึกการเขียนเรียงความ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลำยอง เครือคำ (2555, น. 91) พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 หลังใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิดสูงกว่าก่อนใช้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับศรีพระจันทร์ แสงเขตต์ (2557, น. 83) พบว่า ความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดร่วมกับแบบฝึกทักษะภาพการ์ตูนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.67 ซึ่งสูงกว่าสมมติฐานของงานวิจัย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนโดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ด้วยแบบประเมินความพึงพอใจของนักเรียนที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ผ่านกระบวนการสร้างอย่างเป็นระบบ ผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญ และมีการทดลองใช้ก่อนนำไปใช้จริง ทำให้นักเรียนมีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด กล่าวคือ มีความรู้สึกนึกคิดที่มีต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเป็นไปในทางดีบวก นอกจากนี้ผู้วิจัยจัดกิจกรรมการเรียนรู้เรื่องการเขียนเรียงความ โดยใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด ใช้ภาษาเหมาะสม เข้าใจง่าย มีขั้นตอนที่ไม่ยุ่งยาก มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสมาชิกในกลุ่ม ครูคอยแนะนำช่วยเหลือในการทำกิจกรรม มีการแจ้งคะแนนให้ผู้เรียนทราบหลังจากการทำแบบฝึก เพื่อให้ได้ทราบผลการทำงานของตนว่ามีก้าวหน้าและข้อบกพร่องส่วนใดบ้าง เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนาในการเรียนครั้งต่อไป นอกจากนี้ ผู้วิจัยมีการเสริมแรงผู้เรียนขณะทำกิจกรรม ได้แก่ การชมเชย การให้รางวัล

เป็นการเสริมแรงในทางบวก สอดคล้องกับลำยอง เครือคำ (2555, น. 91) พบว่า นักเรียนมีความพึงพอใจต่อแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิด สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 โดยรวมในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีพระจันทร์ แสงเขตต์ (2557, น. 83) พบว่า ความคิดเห็นของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่มีต่อการจัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดร่วมกับแบบฝึกทักษะภาพการ์ตูนโดยภาพรวมเห็นด้วยอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิทยาภรณ์ ศรีสุโขทัย (2553, น. 87) พบว่า นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 มีความพึงพอใจต่อการจัดการเรียนรู้ เรื่องการเขียนเรียงความด้วยกลุ่มร่วมมือที่ใช้แผนที่ความคิด โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้ มีดังนี้

1.1 การเลือกเนื้อหาที่นำมาจัดกิจกรรมในแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิดควรเป็นเรื่องที่มีเนื้อหาเหมาะสมกับวัยของผู้เรียน ไม่ง่ายหรือยากจนเกินไป

1.2 ในระหว่างการจัดการเรียนรู้ครูผู้สอนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่ง ควรใช้คำถามและสร้างบรรยากาศให้ผู้เรียนกระตือรือร้นในการเรียน เกิดทักษะการคิด และในการทำแบบฝึกทักษะของผู้เรียน ครูผู้สอนควรกำกับ ดูแลให้คำแนะนำอย่างใกล้ชิด ควรกล่าวคำชม หากผู้เรียนทำแบบฝึกทักษะได้ถูกต้อง ตอบคำถามระหว่างการทำกิจกรรม หรือให้ความร่วมมือในการเรียนเป็นอย่างดี

1.3 จากผลการวิจัยพบว่า แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิดช่วยพัฒนาทักษะการเขียนเรียงความได้ดี เนื่องจากผู้เรียนได้รับการฝึกทักษะการเขียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งทักษะดังกล่าวนี้ต้องได้รับการฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอจึงจะเกิดผลดี ดังนั้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ครูผู้สอนจึงต้องฝึกทักษะการเขียนอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

2.1 ควรทำแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด ในรูปแบบสื่อมัลติมีเดีย หรือสื่อออนไลน์ เพื่อให้มีความทันสมัย น่าสนใจ และผู้เรียนสามารถทำแบบฝึกได้ทุกที่ทุกเวลา

2.2 ควรเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยการใช้แบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิดกับการเรียนด้วยวิธีอื่น ๆ เช่น การใช้สื่อออนไลน์ เป็นต้น

2.3 ควรมีการศึกษาตัวแปรหรือปัจจัยอื่นที่มีอิทธิพลต่อการเรียนรู้ด้วยแบบฝึกทักษะการเขียน เช่น เจตคติ ความคงทนทางการเรียนรู้ เพื่อพัฒนารูปแบบการสอนให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

- กนกกาญจน์ ตาลประสาท. (2554). การสร้างแบบฝึกการเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศิริวิทยา จังหวัดสมุทรปราการ (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- กระทรวงศึกษาธิการ. (2546). การจัดสาระการเรียนรู้กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- _____ . (2551). หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551. กรุงเทพฯ : ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.
- ณัฐกานต์ เลิศยะโส. (2553). การพัฒนาทักษะการเขียนความเรียงร้อยแก้วโดยใช้การสอนแบบร่วมมือเทคนิค CIRC ร่วมกับแบบฝึกการเขียน สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ทศนา แคมมณี. (2560). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 21. กรุงเทพฯ : พี.เอส.เพรส.
- _____ . (2561). ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ. พิมพ์ครั้งที่ 22. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ธมลวรรณ โชติโรโส. (2552). การสร้างชุดการสอนเพื่อพัฒนาการเขียนเรียงความ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). สงขลา : มหาวิทยาลัยทักษิณ.
- นพพร ธนะชัยพันธ์. (2552). สถิติเบื้องต้นสำหรับงานวิจัย. กรุงเทพฯ : วิทย์พัฒนา.
- นาราภัทร ชัยศิริ. (2560). ผลการใช้เทคนิคระดมสมองและผังมโนทัศน์ที่มีต่อความสามารถในการเขียนเรียงความวิชาภาษาไทยของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสตูลวิทยา จังหวัดสตูล (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.
- ประพนธ์ เรืองณรงค์. (2545). การพัฒนาความสามารถด้านการอ่านเชิงวิเคราะห์. กรุงเทพฯ : ประสานมิตร.

- พิทยาภรณ์ ศรีสุโขทัย. (2553). การพัฒนาความสามารถการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ด้วยกลุ่มร่วมมือที่ใช้แผนที่ความคิด (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). มหาสารคาม : มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- พิศสมัย คำทะเนตร. (2553). การพัฒนาชุดกิจกรรมเสริมสร้างความสามารถการเขียนเรียงความกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.
- โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม. (2564). แบบรายงานผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทย โรงเรียนเชียงแสนวิทยาคม ปีการศึกษา 2563. เชียงราย : โรงพิมพ์เชียงแสนการพิมพ์.
- लयง เครือคำ. (2555). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความโดยใช้แผนที่ความคิดสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). บุรีรัมย์ : มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.
- ศรีพระจันทร์ แสงเขตต์. (2557). การพัฒนาความสามารถในการเขียนเรียงความของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ที่จัดการเรียนรู้โดยใช้แผนที่ความคิดร่วมกับแบบฝึกทักษะภาพการ์ตูน (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- ศุภักษรจิรพัฒน์ สมรักษ์. (2557). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความด้วยแผนที่ความคิด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 (วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). อุบลราชธานี : มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.
- สุภาวดี คำฝักฝน. (2550). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการเขียนเรียงความ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนอัสสัมชัญ (วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต). กรุงเทพฯ : มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). คู่มือการเรียนการสอนภาษาไทย คิดและเขียนเชิงสร้างสรรค์ เรียงความ ย่อความและสรุปความ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 - ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์ สกสค. ลาดพร้าว.
- เสาวรส บุญสม. (2561). การสร้างแบบฝึกเพื่อพัฒนาความสามารถด้านการเขียนเรียงความสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 (การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต). นนทบุรี : มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

